

Czy kontroler ma zawsze rację?

Marek Jeżabek, dyrektor IFJ PAN

Prezentacja oparta na wystąpieniach
na Radzie Naukowej IFJ PAN – Kraków, 11.03.2019 r.
oraz Konferencji PIN PAN – Warszawa, 9.03.2019 r.

- W prezentacji wykorzystano fragmenty dokumentów Najwyższej Izby Kontroli.
- Na czerwono zaznaczono komentarze autora.

INSTYTUTY OBJĘTE BADANIEM POŚREDNIM

7,9 mln zł

**NIENALEŻNYCH WYNAGRODZEŃ
WYPŁACONO DYREKTOROM
64 INSTYTUTÓW PAN***

1,2 mln zł wynagrodzeń miesięcznych
0,5 mln zł nagród rocznych
6,2 mn zł świadczeń dodatkowych

INSTYTUTY OBJĘTE BADANIEM BEZPOŚREDNIM

2,7 mln zł

**NIENALEŻNYCH WYNAGRODZEŃ
WYPŁACONO OSOBOM KIERUJĄCYM
w 5 KONTROLOWANYCH INSTYTUTACH PAN**

0,2 mln zł wynagrodzeń miesięcznych
0,3 mln zł nagród rocznych
2,2 mn zł świadczeń dodatkowych

- ➔ **NIENALEŻNE WYNAGRODZENIA MIESIĘCZNE**
139 tys. zł przyznane przez osoby nieupoważnione
69 tys. zł przyznane powyżej limitów ustawowych
2 tys. zł błędnie naliczone
- ➔ **NIENALEŻNE NAGRODY ROCZNE**
255 tys. zł przyznane przez nieupoważnione osoby lub bez podstawy
42 tys. zł przyznane osobom, które nie pełniły swojej funkcji przez cały rok
3 tys. zł błędnie naliczone
- ➔ **NIENALEŻNE ŚWIADCZENIA DODATKOWE**
1 926 tys. zł niewynikające z ustawy kominowej
209 tys. zł wypłacone bez formalnego przyznania
60 tys. zł błędnie naliczone
10 tys. zł przyznane powyżej limitów

* Informacje uzyskane przez NIK z 64 niekontrolowanych instytutów naukowych PAN potwierdzają, że proces wynagradzania dyrektorów tych jednostek był realizowany w podobny sposób jak w kontrolowanych jednostkach. Wskazuje to na możliwość wypłacenia prawie 8 mln zł w tych instytutach w okresie 2014-2017 nienależnych wynagrodzeń, świadczeń i nagród rocznych.

13 Ocena ogólna (1)

W latach 2014-2017 dyrektorzy wszystkich pięciu kontrolowanych instytutów naukowych Polskiej Akademii Nauk nie stosowali przepisów ustawy kominowej. Co prawda wynagrodzenia miesięczne wszystkich osób kierujących instytutami co do zasady mieściły się w limitach określonych w powołanej ustawie, to jednak wysokość ich uposażenia była dodatkowo zwiększana w nieuprawniony sposób. Działania te skutkowały wypłatą nienależnych świadczeń dodatkowych i nagród rocznych w łącznej kwocie ponad 2,7 mln zł.

Informacje uzyskane przez NIK z pozostałych 64 niekontrolowanych instytutów naukowych PAN potwierdzają, że proces wynagradzania dyrektorów tych jednostek był realizowany w podobny sposób. Wskazuje to na możliwość wypłacenia prawie 8 mln zł w tych instytutach w okresie 2014-2017 nienależnych wynagrodzeń, świadczeń i nagród rocznych.

zgodnie z informacjami uzyskanymi w trybie art. 29 ust. 2 lit. f ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁵ z 64 instytutów naukowych PAN, faktyczna wysokość uposażenia dyrektorów instytutów naukowych PAN została w nieuprawniony sposób zwiększona łącznie o kwotę 7.981.648,57 zł. Poza wynagrodzeniami miesięcznymi, na które składały się w szczególności wynagrodzenie zasadnicze, dodatek funkcyjny oraz dodatek z tytułu wysługi lat, dyrektorzy tych jednostek naukowych pobierali nienależne premie, nagrody i dodatkowe elementy wypłacane na podstawie regulaminów wynagradzania, które nie mają zastosowania do kadry zarządzającej – naruszając tym samym art. 5 ust. 1 ustawy o wynagradzaniu oraz art. 241²⁶ § 2, w związku z art. 77² § 5 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy⁶.

Komentarz:

- Kontrola NIK wykazała, że w kontrolowanych instytutach z reguły nie występowały przekroczenia limitów ustawy kominowej dla wynagrodzeń miesięcznych. W szczególności nie było takich przekroczeń wynagrodzeń miesięcznych w IFJ PAN.
- Kodeks pracy stwierdza, że regulaminy wynagrodzeń nie mają zastosowania do wynagrodzeń kadry kierowniczej. Dla większości podmiotów jest to przywilej dla zarządców, których wynagrodzenia nie podlegają kontroli związków zawodowych i mogą być znacznie wyższe niż dla szeregowych pracowników. Dla instytutów naukowych PAN, w których działają silne i autentycznie niezależne organizacje związkowe (w tym NSZZ „Solidarność”) wynagradzanie kadry kierowniczej według regulaminów wynagrodzeń zapewnia transparentność i kontrolę nad wysokością wynagrodzeń.

Główne składniki wynagrodzeń kwestionowane przez NIK

- Wynagrodzenia za prowadzenie pracy naukowej
- Nagrody roczne dla dyrektora i członków dyrekcji
- Nagrody jubileuszowe dla dyrektora i członków dyrekcji

W tej prezentacji przedstawię i skomentuję raport z kontroli NIK w IFJ PAN (I-17-002-KNO-3-01), odnosząc się także do raportu z kontroli w innych instytutach i w Polskiej Akademii Nauk (I-17-002-KNO-6-01).

Wynagrodzenia za pracę naukową

w aktach przyznających wynagrodzenie dyrektorom instytutów naukowych PAN Prezes PAN do stycznia 2016 r. powoływał się na regulaminy wynagradzania obowiązujące w tych jednostkach naukowych, co mogło być błędnie interpretowane przez instytuty jako możliwość bezpośredniego stosowania zapisów tych regulaminów wobec dyrektorów tych jednostek naukowych.

Pisma, w których Prezes PAN określał wysokość wynagrodzeń dyrektorów instytutów naukowych PAN zawierały także stwierdzenie, że „pozostałe warunki pracy nie ulegają zmianie”. Sformułowanie to miało za zadanie wskazać, że dyrektor instytutu naukowego PAN jest jednocześnie – w ramach jednego stosunku pracy – zarówno pracownikiem naukowym jak i osobą zarządzającą tą jednostką.

Warszawa, 02 lipca 2012 roku

Pan
Prof. dr hab. Marek Jeżabek
Instytut Fizyki Jądrowej
im. Henryka Niewodniczańskiego
Polskiej Akademii Nauk
w Krakowie

Z dniem 1 września 2012 roku powierzam Panu Profesorowi funkcję

DYREKTORA

Instytutu Fizyki Jądrowej im. Henryka Niewodniczańskiego Polskiej Akademii Nauk w Krakowie, na okres czteroletniej kadencji, do 31 sierpnia 2016 roku.

Jednocześnie w okresie sprawowania funkcji dyrektora ustalam Panu Profesorowi dodatek funkcyjny w wysokości [REDACTED] najniższej stawki miesięcznego wynagrodzenia zasadniczego, określonej w tabeli stanowiącej załącznik nr 3 do *Regulaminu wynagradzania pracowników Instytutu Fizyki Jądrowej im. Henryka Niewodniczańskiego Polskiej Akademii Nauk w Krakowie*.

Podstawa prawna:

1. Art. 53 ust. 3 i 6 ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 roku o Polskiej Akademii Nauk (Dz. U. Nr 96, poz. 619),
2. *Regulamin wynagradzania pracowników Instytutu Fizyki Jądrowej im. Henryka Niewodniczańskiego Polskiej Akademii Nauk z siedzibą w Krakowie*, wprowadzony Zarządzeniem Nr 24/2011 Dyrektora Instytutu Fizyki Jądrowej im. H. Niewodniczańskiego Polskiej Akademii Nauk z dnia 21 lipca 2011 r.

Michał Kleiber

Warszawa, 02 lipca 2012 r.

Pan
Prof. dr hab. Marek Jeżabek

Dyrektor Instytutu Fizyki Jądrowej
im. Henryka Niewodniczańskiego
Polskiej Akademii Nauk
w Krakowie

Z dniem 1 września 2012 roku przyznaję Panu Dyrektorowi miesięczne wynagrodzenie zasadnicze brutto na stanowisku profesora zwyczajnego w wysokości [REDACTED]

Pozostałe warunki stosunku pracy nie ulegają zmianie.

Podstawa prawna:

Regulamin wynagradzania pracowników Instytutu Fizyki Jądrowej im. Henryka Niewodniczańskiego Polskiej Akademii Nauk z siedzibą w Krakowie, wprowadzony Zarządzeniem Nr 24/2011 Dyrektora Instytutu Fizyki Jądrowej im. H. Niewodniczańskiego Polskiej Akademii Nauk z dnia 21 lipca 2011 r.

Michał Kleiber

2. Prezes PAN nierzetelnie sprawował bieżący nadzór w zakresie stosowania przepisów ustawy o wynagradzaniu, czego konsekwencją było przedłożenie instytutom naukowym PAN dwóch odmiennych opinii w przedmiotowym zakresie.

W piśmie zaś z dnia 31 lipca 2015 r. do instytutów naukowych PAN Prezes PAN wyraźnie wskazał, że ograniczeniami ustawy o wynagradzaniu objęte jest świadczenie pracy lub usług polegających na zarządzaniu jednostką, natomiast wolne od limitów jest wynagrodzenie i świadczenia dodatkowe uzyskane z tytułu działalności naukowej.

Przedstawiona po upływie ośmiu miesięcy kolejna interpretacja przepisów ustawy zmieniła dotychczasowe stanowisko PAN wskazując, że brak jest podstaw do dokonywania podziału wynagrodzenia na składniki podlegające i niepodlegające limitowi.

GP-81/2015

Warszawa, dnia 31 lipca 2015 r.

Dyrektorzy

Instytutów Naukowych PAN

Dotyczy: zasad wynagradzania kadry kierowniczej jednostki organizacyjnej PAN

Na podstawie art. 22 ust. 3 ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Polskiej Akademii Nauk (Dz. U. nr 2010, poz. 619, z późn. zm.), Prezes Polskiej Akademii Nauk sprawując bieżący nadzór nad jednostkami organizacyjnymi i instytutami naukowymi Polskiej Akademii Nauk informuje, że w związku z rozbieżnościami dotyczącymi zasad wynagradzania kadry kierowniczej jednostek organizacyjnych Polskiej Akademii Nauk, Polska Akademia Nauk uzyskała interpretację prawną, na podstawie której do pracowników jednostek organizacyjnych Polskiej Akademii Nauk, w tym do instytutów naukowych PAN, zastosowanie mają przepisy ustawy z dnia 31 lipca 1981 r. o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi (Dz. U. 2000, nr 26, poz. 306, tj. Dz. U. 2013, poz. 254, z późn. zm. – dalej: „Ustawa kominowa”) w zakresie wynagrodzenia uzyskanego z tytułu zarządzania jednostką organizacyjną.

W związku z powyższym Polska Akademia Nauk zaleca przeprowadzenie wewnętrznej kontroli obejmującej zasady wynagradzania kadry kierowniczej w instytutach naukowych Polskiej Akademii Nauk. Katalog stanowisk objętych kontrolą wskazuje art. 2 Ustawy kominowej, co na płaszczyźnie instytutów naukowych PAN dotyczy dyrektorów instytutów naukowych PAN, zastępców dyrektorów instytutów naukowych PAN i główne księgowo zatrudnione w instytutach naukowych PAN.

Polska Akademia Nauk podkreśla, że ograniczeniami Ustawy kominowej objęte jest świadczenie pracy lub usług polegających na zarządzaniu jednostką organizacyjną. Wolne od limitacji wynikającej z Ustawy kominowej jest wynagrodzenie i świadczenia dodatkowe uzyskane z tytułu działalności naukowej. Mając na uwadze powyższe w ramach wewnętrznej analizy, jednostki organizacyjne PAN powinny dokonać

rozdzielenia na wynagrodzenie uzyskane z tytułu zarządzania podmiotem (art. 5 ust. 4 Ustawy kominowej) oraz na wynagrodzenie uzyskane z tytułu działalności naukowej.

Stanowisko Polskiej Akademii Nauk opiera się na wyraźnej definicji ustawowej, która na potrzeby Ustawy kominowej uregulowała w sposób odrębny pojęcie zatrudnienia. Zgodnie z Ustawą kominową zatrudnieniem jest tylko wykonywanie czynności polegających na zarządzaniu. Argument językowy wspiera wykładnia systemowa i funkcjonalna, która podkreśla odrębność działalności naukowej, która to odrębność znajduje odzwierciedlenie także w regułach wynagradzania.

Mając na względzie powyższe należy ustalić wysokość miesięcznego wynagrodzenia z tytułu zarządzania uzyskanego przez kadry kierowniczą instytutu naukowego PAN. W razie przekroczenia progu sześciokrotnego średniego miesięcznego wynagrodzenia w czwartym kwartale 2009 r., o którym stanowi art. 8 pkt 1 i 3 w zw. z art. 29 f ust. 1 Ustawy kominowej, należy zażądać zwrotu świadczenia nienależnego, przekraczającego ustawowy próg.

Prezes Polskiej Akademii Nauk na bazie swoich obowiązków i uprawnień nadzorczych zwraca się o niezwłoczne poinformowanie Polskiej Akademii Nauk o wynikach przeprowadzonej kontroli wewnętrznej oraz o podjętych czynnościach pokontrolnych.

Z poważaniem,

Prof. dr hab. Jerzy Duszyński

Prezes PAN

Polska Akademia Nauk podkreśla, że ograniczeniami Ustawy kominowej objęte jest świadczenie pracy lub usług polegających na zarządzaniu jednostką organizacyjną. Wolne od limitacji wynikającej z Ustawy kominowej jest wynagrodzenie i świadczenia dodatkowe uzyskane z tytułu działalności naukowej. Mając na uwadze powyższe w ramach wewnętrznej analizy, jednostki organizacyjne PAN powinny dokonać rozróżnienia na wynagrodzenie uzyskane z tytułu zarządzania podmiotem (art. 5 ust. 4 Ustawy kominowej) oraz na wynagrodzenie uzyskane z tytułu działalności naukowej.

Stanowisko Polskiej Akademii Nauk opiera się na wyraźnej definicji ustawowej, która na potrzeby Ustawy kominowej uregulowała w sposób odrębny pojęcie zatrudnienia. Zgodnie z Ustawą kominową zatrudnieniem jest tylko wykonywanie czynności polegających na zarządzaniu. Argument językowy wspiera wykładnia systemowa i funkcjonalna, która podkreśla odrębność działalności naukowej, która to odrębność znajduje odzwierciedlenie także w regułach wynagradzania.

Wskutek powyższego instytuty naukowe PAN działając według wytycznych Akademii z 2015 r. kierowały się zasadą oddzielenia wynagrodzeń wynikających z zarządzania i pracy naukowej, natomiast w świetle kolejnego stanowiska w marcu 2016 r. dotychczasowym postępowaniem naruszały przepisy ustawy. W konsekwencji, po zakończeniu audytów zewnętrznych skierowane zostały przez Prezesa PAN zawiadomienia o ujawnionych okolicznościach wskazujących na naruszenie dyscypliny finansów publicznych, a także wiązać się to może ze zwrotem kwot pobranych powyżej obowiązujących limitów.

1. Osobom kierującym Instytutem przyznano i wypłacono dwukrotnie w 2015 r. (we wrześniu i grudniu) premie uznaniowe, które nie mieszczą się w zamkniętym katalogu świadczeń dodatkowych określonym w art. 11 ust. 1 ustawy o wynagradzaniu oraz w § 2 ust. 1 rozporządzenia w sprawie świadczeń dodatkowych. Kwota nienależnego świadczenia wyniosła ogółem 136 000 zł¹¹.

Dopiero zarządzeniem nr 21/2017 r. Dyrektora IFJ z dnia 5 lipca 2017 r. w prowadzono zmiany w regulaminie premiowania pracowników IFJ polegające m.in. na wykreśleniu postanowienia, że o przyznaniu i wysokości premii uznaniowej decyduje w przypadku Dyrektora IFJ Prezes PAN. Był to zapis nieuprawniony z uwagi na fakt, że organ ten zgodnie z wymienionymi powyżej przepisami prawa, nie może przyznać takiej premii.

INSTYTUT FIZYKI JĄDROWEJ
im. Henryka Niewodniczańskiego
POLSKIEJ AKADEMII NAUK

Kraków, dnia 18 września 2015 r.
DSP/1559/15

Wysłał tu
PREZES
Polskiej Akademii Nauk
Jerzy Duszyński

Prof. dr hab. Jerzy Duszyński
Prezes Polskiej Akademii Nauk
Pałac Kultury i Nauki
Plac Defilad 1
00-901 Warszawa

Wielce Szanowny Panie Prezesie,

Zgodnie z § 1 pkt. 7 Regulaminu Wynagradzania Pracowników Instytutu Fizyki Jądrowej, działając w imieniu Komisji wnioskującej o przyznanie premii uznaniowych dla kadry kierowniczej IFJ PAN, zgłaszam wniosek o przyznanie premii uznaniowej dla Dyrektora Instytutu prof. dr hab. Marka Jeżabka w wysokości 100% wynagrodzenia zasadniczego, tj. 9000,- zł (słownie: dziewięć tysięcy złotych).

Informuję jednocześnie, że premie uznaniowe w wysokości 100 % wynagrodzenia zasadniczego zostały przyznane większości pracowników Instytutu.

Zastępca Dyrektora ds. Naukowych
Dyrektor
Centrum Cyfrowego Bronowice
prof. dr hab. Paweł Otko

Wysłał tu
PRZEWODNICZĄCA
RADY KURATORÓW
Wydziału III Nauk Ścisłych i Nauk o Ziemi PAN
Prof. Malgorzata Witko

WYDZIAŁ III PAN
SEKRETARIAT

Wysłano dnia 23/09/2015/108

GABINET PREZESA
Nr. 4334
Wysłano dn. 2015-09-23

INSTYTUT FIZYKI JĄDROWEJ
im. Henryka Niewodniczańskiego
POLSKIEJ AKADEMII NAUK

Kraków, dnia 26 listopada 2015 r.
DSP/2009/15

Wysłał tu
7 XII 2015

Prof. dr hab. Jerzy Duszyński
Prezes Polskiej Akademii Nauk
Pałac Kultury i Nauki
Plac Defilad 1
00-901 Warszawa

Wielce Szanowny Panie Prezesie,

PRZEWODNICZĄCA
RADY KURATORÓW
Wydziału III Nauk Ścisłych i Nauk o Z.
Prof. Malgorzata Witko

Zgodnie z § 1 pkt. 7 Regulaminu Wynagradzania Pracowników Instytutu Fizyki Jądrowej, działając w imieniu Komisji wnioskującej o przyznanie premii uznaniowych dla kadry kierowniczej IFJ PAN, zgłaszam wniosek o przyznanie premii uznaniowej dla Dyrektora Instytutu prof. dr hab. Marka Jeżabka w wysokości 200% wynagrodzenia zasadniczego, tj. 18000,- zł (słownie: osiemnaście tysięcy złotych).

Informuję jednocześnie, że premie uznaniowe w wysokości 200% wynagrodzenia zasadniczego zostały przyznane większości pracowników Instytutu.

Zastępca Dyrektora ds. Naukowych
Dyrektor
Centrum Cyfrowego Bronowice
prof. dr hab. Paweł Otko

WYDZIAŁ III PAN
SEKRETARIAT

Wysłano dnia 26/11/2015/105

GABINET PREZESA
Nr. 4334
Wysłano dn. 2015-12-02

Spór wokół zasad wynagradzania zarządców instytutów naukowych Polskiej Akademii Nauk

Słowa kluczowe: Polska Akademia Nauk, instytuty badawcze, nagroda jubileuszowa, świadczenia dodatkowe, pracownik naukowy

Artykuł dotyczy określenia relacji pomiędzy ustawą o Polskiej Akademii Nauk¹ a tzw. ustawą kominową² w kwestii ustalenia wynagrodzeń dla zarządców instytutów naukowych PAN: prawa do nagrody z „funduszu nagród”, stosowania zasady wyłącznego wynagrodzenia miesięcznego tylko do części związanej z zarządzaniem instytutem, a nie zaś z wykonywaniem funkcji pracownika naukowego instytutu, a także zakresu prawa do nagrody jubileuszowej za wieloletnią pracę w instytucie. Analiza dogmatyczna obu ustaw zawierających w powyższych kwestiach rozbieżne rozwiązania prawne prowadzi do wniosku, że ustawa o PAN – przewidująca korzystniejszy reżim prawny dla wspomnianych zarządców, będących jednocześnie z mocy prawa pracownikami naukowymi tego instytutu – ma charakter szczególny wobec ustawy kominowej, a tym samym znosi obowiązywanie przepisów restrykcyjnych tej ostatniej ustawy. Taki wniosek wynikający z analizy dogmatycznej, poparty wieloma argumentami prawnymi, ściśle koresponduje z programem rozwoju innowacyjnych technologii w Polsce, którego realizacja w dużym stopniu zależy od zarządców instytutów naukowych PAN.

instytutem badawczym lub podmiotem, do którego stosuje się odpowiednio przepisy o instytutach badawczych, ani także nie są szkołą wyższą. Oznacza to w konsekwencji, że instytuty naukowe PAN podpadają pod zakres podmiotowy ustawy kominowej. Wynika to *expressis verbis* z treści art. 1 pkt 2 ustawy kominowej.

1 Ustawa z 30.04.2010 r. o Polskiej Akademii Nauk (Dz.U. z 2017 r. poz. 1369 ze zm.) – dalej ustawa o PAN.

2 Ustawa z 3.03.2000 r. o wynagradzaniu osób kierujących niektórymi podmiotami prawnymi (Dz.U. z 2017 r. poz. 1222 ze zm.).

3 Ustawa z 23.04.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2017 r. poz. 459 ze zm.) – dalej k.c.

4 Dz.U. z 2017 r. poz. 2077.

nia miesięcznego przez osoby podpadające pod zakres podmiotowy tej ustawy (nie licząc świadczeń dodatkowych – art. 5 ust. 2 i nagrody rocznej – art. 5 ust. 3 ustawy kominowej) stosuje się w pełni do dyrektora instytutu naukowego PAN i jego zastępców pełniących nie tylko obowiązki zarządcze w instytucie, ale także obowiązki pracowników naukowych zgodnie z art. 53 ust. 5 ustawy o PAN, czy też jedynie do części wynagrodzenia miesięcznego związanego z zarządzaniem takim instytutem, zgodnie z art. 5 ust. 4 ustawy kominowej;

c) po trzecie, czy dyrektorowi instytutu naukowego PAN za wieloletnią pracę przysługuje „nagroda jubileuszowa” w wielokrotności wynagrodzenia miesięcznego

b) po drugie, stanowisko przeciwne obejmujące zakresem art. 5 ust. 1 w zw. z art. 8 pkt 1 ustawy kominowej całe wynagrodzenia wspomnianych Osób, a więc także części wynagrodzenia związanej ze świadczeniem obligatoryjnej pracy naukowej wobec Instytutu, byłoby **niedozwoloną wykładnią contra legem** (sprzeczną z prawem tj. z art. 5 ust. 4 ustawy kominowej),

Ekspertyza prof. A. Szumańskiego

Osoby zarządzające Instytutem zwróciły łącznie 136 000 zł wraz odsetkami, co wynikało z wskazania premii uznaniowej jako nienależnego świadczenia i rekomendacji w tej sprawie zawartych w „Raporcie nr 4/4380 z audytu zewnętrznego w Instytucie Fizyki Jądrowej PAN w Krakowie” z dnia 18 maja 2017 r.¹².

Wystąpienie pokontrolne NIK I-17-002-KNO-3-01

Komentarz:

- Kontrolujący zostali poinformowani, że działanie to zostało podyktowane ostrożnością procesową w sytuacji przedstawienia sprzecznych interpretacji prawnych
- W odpowiedzi na odwołanie IFJ PAN zostało to uznane za oczywisty dowód przyznania się do winy
- Zwrot zakwestionowanych przez audytora i NIK wypłat umożliwił złożenie pozwów do Sądu Pracy w celu uzyskania rozstrzygnięcia sporu prawnego.
- (N.B. ustalenia NIK nie są ani decyzją administracyjną ani wyrokiem sądowym; nie podlegają zatem zaskarżeniu).

Sygn. akt IV P 836 / 18 / N

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 stycznia 2019 r.

Sąd Rejonowy dla Krakowa - Nowej Huty w Krakowie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie następującym:

Przewodniczący SSR Michał Stawarz
:

Protokolant: protokolant sądowy Agnieszka Kafel

po rozpoznaniu w dniu 15 stycznia 2019 r. w Krakowie

na rozprawie

sprawy z powództwa **Pawła Olko**

przeciwko **Instytutowi Fizyki Jądrowej im. Henryka Niewodniczańskiego Polskiej Akademii Nauk w Krakowie**

o zapłatę

zasądza od pozwanego Instytutu Fizyki Jądrowej im. Henryka Niewodniczańskiego Polskiej Akademii Nauk w Krakowie na rzecz powoda Pawła Olko kwotę 30 081,20 zł (słownie : trzydzieści tysięcy osiemdziesiąt jeden złotych i 20 / 100) tytułem wynagrodzenia za pracę.

Sygn. akt IV P 835/18/N

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 lutego 2019 r.

Sąd Rejonowy dla Krakowa-Nowej Huty w Krakowie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w składzie następującym:

Przewodniczący SSR Justyna Hyra - Wątor
:

Protokolant: protokolant sądowy Katarzyna Ślaba

po rozpoznaniu w dniu 21 lutego 2019 r. w Krakowie

na rozprawie

sprawy z powództwa **Adama Maja**

przeciwko **Instytutowi Fizyki Jądrowej im. Henryka Niewodniczańskiego Polskiej Akademii Nauk w Krakowie**

o zapłatę

- I. zasądza od strony pozwanej Instytutu Fizyki Jądrowej im. Henryka Niewodniczańskiego Polskiej Akademii Nauk w Krakowie na rzecz powoda Adama Maja kwotę 30.107,09 zł (trzydzieści tysięcy sto siedem złotych, 09/100) tytułem premii;
- II. nie obciąża strony pozwanej Instytutu Fizyki Jądrowej im. Henryka Niewodniczańskiego Polskiej Akademii Nauk w Krakowie kosztami procesu;
- III. nadaje wyrokowi w punkcie I rygor natychmiastowej wykonalności do kwoty 17.775,33 zł (siedemnaście tysięcy siedemset siedemdziesiąt pięć złotych, 33/100).

Komentarz:

1. Do chwili obecnej zapadły trzy wyroki Sądu Pracy sprzeczne z ustaleniami kontroli NIK w IFJ PAN i stanowiskiem Prezesa PAN z marca 2016 r.
 - ❖ W dwu sprawach Sąd zasądził wypłatę kwot premii uznaniowych przyznanych we wrześniu i grudniu 2015 r. , a następnie zwróconych wraz z odsetkami przez Zastępców Dyrektora d.s. Naukowych po uznaniu tych premii przez audytora zewnętrznego i kontrolę NIK za nienależne wynagrodzenia, których wypłacenie miało rzekomo naruszać przepisy ustawy kominowej.
 - ❖ Sąd uznał prawo Zastępcy Dyrektora d.s. Naukowych pełniącego tę funkcję od września 2016 r. do nagrody rocznej z tytułu zatrudnienia na stanowisku profesora zwyczajnego za cały rok 2016.
2. Trzy kolejne pozwy, kwestionujące interpretację przepisów prawa przyjęte przez kontrole NIK, procedowane są przez Sąd Pracy.

Nagrody roczne

Prezes PAN, pełniący swoją funkcję do dnia 8 kwietnia 2015 r., w latach 2014-2015 nie przyznawał dyrektorom instytutów naukowych PAN nagród rocznych. Również kolejny Prezes PAN w 2015 r. nie przyznawał nagród rocznych. Natomiast od czerwca 2016 r. wprowadził on do stosowania wzór wniosku o przyznanie nagrody rocznej (przewidujący uzasadnienie jej przyznania), który po wypełnieniu zgodnie z przepisami ustawy o wynagradzaniu miał być przesyłany przez instytuty naukowe PAN do Prezesa PAN.

Ustalono także, że w 42 przypadkach wypłacane były nagrody roczne bez ich przyznania, łącznie na kwotę 544.558,95 zł. Dodatkowo stwierdzono, że część nagród rocznych finansowanych było z zakładowego funduszu nagród, co stanowi naruszenie art. 7 ustawy o wynagradzaniu.

Wystąpienie pokontrolne NIK I-17-002-KNO-6-01

Komentarz:

- NIK nie wyjaśnia, czy dyrektorzy spełniali warunki ustawowe warunkujące przyznanie nagród rocznych. Prawdopodobnie spełniali te warunki, a nagrody roczne były wypłacane zgodnie z regulaminami wynagradzania, co przed 2016 rokiem nie było kwestionowane przez Władze Akademii. Jak inaczej wyjaśnić fakt nieprzyznawania nagród rocznych dyrektorom za lata 2013 i 2014 oraz przyznanie ich za rok 2015?
- Kontrola NIK uznała, że w instytutach naukowych PAN istnieje zakładowy fundusz nagród

Najwyższa Izba Kontroli ocenia negatywnie działalność kontrolowanej jednostki w zakresie przyznawania osobom kierującym Instytutem nagród rocznych w 2014 r. i w 2015 r. Powyższym osobom, z naruszeniem art. 10 ust. 2 i 3 ustawy o wynagradzaniu, wypłacono nagrody w kwocie ogółem 229 175 zł bez uprzedniego przyznania takiego świadczenia przez właściwy organ, tj. Dyrektorowi IFJ przez Prezesa PAN na wniosek Rady Naukowej IFJ oraz zastępcom Dyrektora IFJ i głównej księgowej przez Dyrektora IFJ. Ponadto nagrody roczne w latach 2014-2016 w kwocie ogółem 327 737 zł zostały wypłacone kadrze zarządzającej IFJ z funduszu nagród zamiast ze środków budżetowych Instytutu przeznaczonych na wygrodenia osobowe, co naruszało art. 7 ustawy o wynagradzaniu.

Wystąpienie pokontrolne NIK I-17-002-KNO-3-01

Komentarz

- Kontrola NIK potwierdziła, że wszystkie osoby kierujące IFJ PAN spełniały ustawowe warunki niezbędne do ubiegania się o nagrody roczne w latach 2014 -2016.
- Dyrektor IFJ PAN złożył w trakcie kontroli oświadczenie, że przyznał nagrody swoim zastępcom i głównej księgowej. NIK uznał, że oświadczenie to nie ma znaczenia.
- W wyniku zażalenia złożonego do Prezesa NIK w tekście jednolitym wystąpienia pokontrolnego usunięto w kilkunastu miejscach słowo „zakładowy” z wyrażenia „zakładowy fundusz nagród”.

Zespół Orzekający oddalił zastrzeżenia 9. – 11.

Zespół Orzekający postanowił łącznie rozpatrzyć zastrzeżenia 9., 10. i 11., gdyż w istocie rzeczy sprowadzają się one do jednej kwestii, tj. dopuszczalności wypłaty osobom kierującym Instytutem nagród rocznych z funduszu nagród.

Zgodnie z dyspozycją art. 7 ustawy kominowej osobom, o których mowa w art. 2 ww. regulacji, nie przysługuje prowizja od zysku, nagroda z zakładowego funduszu nagród oraz roszczenie z tytułu udziału w zysku lub nadwyżce bilansowej. Z ustaleń kontroli wynika, że osobom kierującym Instytutem wypłacono nagrody roczne, których źródłem finansowania był fundusz nagród, co NIK uznała za naruszenie przywołanego na wstępie przepisu. W zastrzeżeniu Dyrektor Instytutu nie kwestionował faktu wypłaty nagród, zwrócił natomiast uwagę, że w analizowanym przypadku nie ma mowy o naruszeniu art. 7 ustawy kominowej, bowiem wymieniony w nim zakaz dotyczy wypłaty nagród z zakładowego funduszu nagród, tymczasem w PAN funkcjonuje fundusz nagród. Z powyższego wynika, że przedmiotem sporu w omawianej sprawie jest rozstrzygnięcie kwestii, czy funkcjonujący w PAN fundusz nagród powinien być traktowany jako zakładowy fundusz nagród w rozumieniu art. 7 ustawy kominowej.

Zgodnie z art. 85 ust. 2 pkt 4 ustawy o PAN instytut naukowy może tworzyć fundusz nagród i w analizowanym przypadku IFJ PAN taki fundusz utworzył. Nie jest przy tym kwestią sporną, że użyte w art. 85 ust. 2 pkt 4 ustawy o PAN i art. 7 ustawy kominowej określenia funduszu nagród nie są tożsame. W ocenie Zespołu Orzekającego powyższy fakt nie przesądza jeszcze o tym, że ww. fundusze mają odmienny charakter i co za tym idzie, powinny też być odrębnie traktowane w kontekście wyłączeń wskazanych w art. 7 ustawy kominowej. W pierwszej kolejności należy bowiem zwrócić uwagę, że choć w ustawie o PAN nie używa się w odniesieniu do funduszu nagród pojęcia „zakładowy”, to z funkcjonalnego punktu widzenia fundusz ten posiada wszelkie cechy zakładowego funduszu nagród (cel utworzenia i jednostka w jakiej został utworzony). Pośrednio wskazuje na to także treść – wydanego na podstawie art. 86 ustawy o PAN – § 12 rozporządzenia z dnia 20 grudnia 2010 r., zgodnie z którym z dniem wejścia w życie ww. regulacji funkcjonujące w PAN zakładowe fundusze nagród, automatycznie stały się funduszami nagród. Powyższe oznacza, że jedyną zmianą, jaką wprowadził przywołany wyżej przepis, była modyfikacja nazwy funduszu, przy zachowaniu wszystkich jego dotychczasowych cech.

Komentarz:

Nieprawda. Zakładowy fundusz nagród jest obligatoryjny, a fundusz nagród fakultatywny!

Należy zatem założyć, że gdyby wola prawodawcy było dokonanie zmiany charakteru funduszu, stanowisko takie musiałoby znaleźć odzwierciedlenie w treści ustawy i w konsekwencji, wydanego na jej podstawie aktu wykonawczego. Zespół Orzekający zwraca przy tym uwagę, że analiza treści regulaminów wynagradzania przyjętych w innych instytutach PAN, wskazuje na analogiczne, jak wyżej, rozumienie przyjętych w ustawie o PAN rozwiązań dotyczących funduszu nagród. W regulaminie wynagradzania Instytutu Chemii Fizycznej PAN (§ 15) przyjęto bowiem, że przysługujące pracownikom prawo do nagrody z funduszu nagród utworzonego zgodnie z zasadami określonymi w art. 85 ust. 3 pkt 6 ustawy o PAN, realizowane jest zgodnie z regulaminem podziału nagród z zakładowego (podkreślenie Zespołu Orzekającego) funduszu nagród, utworzonego zgodnie z zasadami określonymi w art. 85 ust. 3 pkt 6 ustawy o PAN²³. Z powyższego wynika zatem, że autorzy ww. regulaminu wynagradzania przyjęli tożsamość funduszu nagród, o którym mowa w art. 85 ustawy o PAN, z zakładowym funduszem nagród. Z tych względów Zespół Orzekający nie podzielił argumentacji negującej naruszenie wynikającego z art. 7 ustawy kominowej zakazu udzielania osobom kierującym Instytutem nagród z funkcjonującego w IFJ PAN funduszu nagród.

Komisja Rozstrzygająca KPK-KPO.443.164.2017

Komentarz: Odpis na „zakładowy fundusz nagród” wynosił 8.5% wynagrodzeń z poprzedniego roku, na „fundusz nagród” do 8.5% (decyduje Dyrektor).

Nagrody jubileuszowe

3. Prezes PAN przyznał w 2017 r. świadczenie dodatkowe z tytułu nagrody jubileuszowej w kwocie 100.800 zł Dyrektorowi Instytutu Maszyn Przepływowych im. R. Szewalskiego PAN w sposób nieprawidłowy, tj. powyżej limitu określonego w art. 11 ust. 2 ustawy o wynagradzaniu.

Prezes PAN przyznał w dniu 21 lipca 2017 r. Dyrektorowi Instytutu Maszyn Przepływowych im. R. Szewalskiego PAN nagrodę jubileuszową w wysokości 400% jego wynagrodzenia miesięcznego wynoszącego 25.200 zł. Działanie to było niezgodne z art. 11 ust. 2 ustawy o wynagradzaniu, który stanowi, że maksymalna wartość świadczeń dodatkowych przyznawanych w danym roku nie może przekroczyć dwunastokrotności przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia przyjętego dla ustalenia wynagrodzenia miesięcznego tych osób, tj. dla 2017 r. – kwoty 52.845,36 zł.

Prezes PAN stwierdził, że nagrodę jubileuszową przyznano w wysokości wskazanej w art. 98 ustawy o PAN, zaś art. 11 ust. 2 ustawy o wynagradzaniu interpretuje w ten sposób, że świadczenia dodatkowe nie mogą przekroczyć dwunastokrotności jego przeciętnego wynagrodzenia za pracę. Ponadto wyjaśniający dodał, że przepis ten nie wskazuje jednoznacznie, że referuje on do wynagrodzenia ogłaszanego przez GUS jak jest to w art. 8 powołanej ustawy.

- 1) Prezes PAN, pełniący swoją funkcję do dnia 8 kwietnia 2015 r., przyznał w 2014 r. jedną¹⁵ nagrodę jubileuszową bez wskazywania kwotowo jej wysokości;
- 2) Prezes PAN, pełniący swoją funkcję od dnia 9 kwietnia 2015 r., przyznał jedną¹⁶ nagrodę jubileuszową w 2015 r. bez wskazania kwotowo jej wysokości. Ponadto w 2016 r. przyznał sześć nagród jubileuszowych¹⁷ i w 2017 r. trzy nagrody jubileuszowe¹⁸ – w formie stawki procentowej wynagrodzenia miesięcznego od 100% do 400% – w zależności od rodzaju jubileuszu (liczby lat pracy).

Dyrektorom instytutów naukowych PAN wypłacane były również nagrody jubileuszowe i odprawy emerytalne bez ich przyznania przez Prezesa PAN. Łącznie stwierdzono 28 przypadków pobrania takich odpraw i nagród jubileuszowych na łączną kwotę 976.850,78 zł.

Wystąpienie pokontrolne NIK I-17-002-KNO-6-01

Komentarz:

Ustawa kominowa umożliwia przyznanie nagrody jubileuszowej z inicjatywy organu nadzorującego. Dlaczego Prezes PAN nie skorzystał z tej możliwości w powyższych 28 przypadkach? Czy dyrektorzy spełniali warunki do otrzymania nagród jubileuszowych?

14 Ocena ogólna (2)

Od 2015 r. Prezes PAN podejmował działania na rzecz ujednoczenia zasad określających wysokość wynagrodzeń miesięcznych dyrektorów oraz przyznawanych im dodatkowych nagród rocznych. Jednak jego bieżący nadzór nad instytutami naukowymi PAN był nierzetelny w zakresie przestrzegania przepisów ustawy kominowej przez osoby kierujące tymi jednostkami naukowymi.

Uwzględniając ograniczone możliwości nadzoru, NIK zauważa, że zlecane przez Prezesa PAN audyty zewnętrzne w obszarze wynagradzania nie doprowadziły do systemowego wyeliminowania nieprawidłowości. Wydawane zaś przez Prezesa PAN opinie w sprawie zasad stosowania ustawy o wynagradzaniu były ze sobą sprzeczne. Dodatkowo sam Prezes PAN w jednostkowych przypadkach nieprawidłowo stosował przepisy ustawy.

15 | Wnioski – Prezes Rady Ministrów

- Zmiana ustawy o PAN w celu wzmocnienia nadzoru Prezesa Akademii nad instytutami naukowymi, w tym modyfikację procedury odwołania dyrektora instytutu naukowego, poprzez rozszerzenie kręgu podmiotów uprawnionych do stwierdzenia naruszenia prawa przez dyrektora o Prezydium Akademii
- Podjęcia działań mających na celu wprowadzenie rozwiązań umożliwiających skuteczne dochodzenie przez Prezesa PAN ewentualnych roszczeń na rzecz instytutów naukowych PAN – względem osób kierujących tymi jednostkami naukowymi PAN, w wypadku niedochodzenia roszczeń przez dyrektora instytutu

Komentarz:

- NIK proponuje nadanie Prezydium PAN uprawnienia do „stwierdzenia naruszenia prawa przez dyrektora” instytutu PAN. Czy takie prawo nie jest zarezerwowane dla sądów? Można mieć wątpliwości czy propozycja NIK nie narusza praw obywatelskich i pracowniczych dyrektorów instytutów PAN.
- Z wystąpień pokontrolnych NIK wynika, że Prezes PAN jest współodpowiedzialny za rzekome nieprawidłowości wskazane przez NIK. Dlaczego zdaniem NIK zwiększenie zakresu nadzoru nad instytutami oraz uprawnień Prezesa PAN uzdrowi sytuację?
- Czy NIK skierowała zawiadomienia do Rzecznika Dyscypliny Finansów Publicznych i Prokuratury przeciwko Prezesowi PAN, tak jak to zrobiła w stosunku do dyrektorów kontrolowanych instytutów?